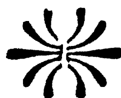
అవతారిక.

పూర్వకాలంబున కైలాసపర్వతమందు పార్వతీపరమేశ్వరులు తమభక్తబృందముతో గూడి బ్రహ్మానందసుఖ మనుభవించుచుండఁగా, ఒకానొకసమయంబున పార్వతీదేవి పరమేశ్వరుని భక్తిప్రపత్తులతో సేవించి లోకంబున నిజభక్తులకు మోక్షసాధనంబైన మహామంత్రము నుపదేశింపుమని ప్రార్థించిన భక్తవత్సలుండయిన పరమేశ్వరుండు శ్రీరామహృదయంబను పురాతనేతిహాసంబు గ్రహించిన ముముక్షువులకు వైరాగ్యభక్తిజ్ఞానంబులు లభించునని శ్రీరామహృదయంబుపదేశించిన నది సీతారామాంజనేయసంవాదం బని చెప్పఁబడుచున్నది. ఈప్రబంధము పద్యకావ్యంబైనను సంస్కృతతుల్యంబై చదువరులకు యథార్థంబు తెలియఁబడకుండుటవలన, నీగ్రంథమును ప్రశ్నోత్తరరూపంబునఁ బ్రకటించిన, యర్థంబు సులభంబగు

నని నిశ్చయించి యీమహాగ్రంథంబును వచన రూపంబుగ రచించితిని గావున లోకంబున సిద్ధభక్తులయిన పుణ్యాత్ములు శ్రీరామ హృదయంబును నిరంతరము పఠించి జన్మసాఫల్యమును బొందుదురుగాక.

ఇట్లు సుజనవిధేయుడు,

సూర్యనారాయణశర్మ.

శ్రీరస్తు

శ్రీగురుభ్యోనమః

శ్రీరామహృదయము

సాంఖ్యయోగము.

ఉపదేశప్రకరణము

శా. శ్రీమద్దివ్యనిజాంఘ్రిపద్మములు సంసేవింపు
చున్ భక్తిచే । ధీమంతుండగు నాంజనేయుని సవద్ధ
హేంద్రియాతీతచి । న్మాత్రమానంద మీవనేనని
కృపన్ బోధించు శ్రీజానకీ । రామబ్రహ్మము సంత
గంగమున నారాధింతు నశ్రాంతమున్ ।

అనగా నేపరమాత్ముడు విశ్వమయుండై ప్రకాశింపుచు నిజభక్తుండైన హనుమంతునకు సద్గురురూపంబున ప్రసన్నుండై ఆత్మజ్ఞానము నుపదేశించి జీవన్ముక్తి నొందించెనో అటువంటి శ్రీరామచంద్రమూర్తికి అనేకమంగళాచరణంబులు గావించి గ్రంథప్రారంభము చేయుచున్నాడని. తాత్పర్యము.

1 ప్ర॥ సీతారామాంజనేయసంవాదమనగా నెట్టు
వంటిది? ఉ. శ్రీ తారకయోగంబున జగద్రక్షకుండైన,
దేవుండు భూభారహరణార్థమై, లోకంబున నవతరించి
శ్రీరామచంద్రుండను సార్థక నామము ధరించి, దుష్ట
రాక్షసులను వధించి, భూభారము నివారించి, పరమ
భాగవతోత్తముండైన శ్రీ యాంజనేయమూర్తికి
శ్రీరాముండును, సీతాదేవియును, గురుశిష్యసంవాద
రూపంబున బ్రహ్మవిద్యనుపదేశించి జీవన్ముక్తి నొం
దించుటవలన యీ గురుప్రబోధనము సీతా రామాంజ
నేయసంవాదమని చెప్పబడుచున్నది.

2 ప్ర. సీతారామాంజనేయు లనగా నెట్టువంటి
వారు? అకల్పితస్వతంత్రమైన ఆదిపరబ్రహ్మమే
శ్రీరాముండును, అపరబ్రహ్మశక్తియైన మూలప్ర
కృతియే సీతాదేవియును. అప్రకృతి గుణసంభ
వుండైన జీవుండే ఆంజనేయుండును అని యంత
రార్థము.

3 ప్ర. శ్రీరామహృదయమనగా నెట్టువంటిది?
ఈచరాచరప్రపంచము ప్రకృతిగుణములవలన కల్పిత
మై ప్రతిజీవయంత్రములోను అంతర్యామియుండు వాయు
రూపంబున చలించుటయు, మాయాసీత మనోరూపం

బున సంకల్పించుటయు. ఆత్మారాముండు సర్వసాక్షియై గ్రహించుటయు. అందువలన సర్వజీవయంత్రంబులును స్త్రీపురుష రూపంబులై నటించుచున్నవని వసిష్ఠ మహర్షి శ్రీరామచంద్రున కుపదేశించినదే శ్రీరామహృదయము

4 ప్ర. బ్రహ్మవిద్యయనగా యెటువంటిది? రాజయోగానుభవమువలన జీవన్ముక్తి నొందించునదే బ్రహ్మవిద్య.

5 ప్ర. రాజయోగమనగా యెటువంటిది? సాంఖ్యతారకామనస్కాభ్యాసంబులచే స్వస్వరూపము నెరిగించునదే రాజయోగము.

6 ప్ర. సాంఖ్యతారకామనస్కంబు లెటువంటివి? ఆత్మానాత్మవివేకంబైన ఉపదేశప్రకరణము సాంఖ్యయోగమనియు, ఆత్మసాక్షాత్కారసాధనంబైన ఉపాసనాప్రకరణము తారకయోగమనియు, ఆత్మానుభవ సాధనంబైన జీవన్ముక్తిప్రకరణము అమనస్కయోగమనియు చెప్పబడుచున్నది.

7 ప్ర. సాంఖ్యయోగానుభవ మెటువంటిది? ఆత్మానాత్మవస్తువుల నెరిగించెడి పరోక్షజ్ఞానమే సాంఖ్యయోగము.

8 ప్ర. ఈదేహాది ప్రపంచ మెట్లు కలుగుచున్నది? అఖండ సచ్చిదానంద పరబ్రహ్మమునందు మాయ వలన జీవేశ్వర జగత్తులు కల్పితము లగుచున్నవి.

9 ప్ర. జీవుండనగా యెటువంటివాడు? అఖండ వ్యక్తియైన పరమాత్మ యొక్కడే ప్రతిశరీరములోను సాక్షిమాత్రుండై యుండియును తనసంకల్పశక్తియైన అహంవృత్తితో గూడి నామరూపశరీరము తానని ధరించువాడే జీవుడు.

10 ప్ర. ఈశ్వరుడనగా యెటువంటివాడు? అఖండవ్యక్తియైన పరమాత్మయే తనమూల ప్రకృతియైన సంకల్పశక్తిని వశపరచుకొని సర్వలోకములను సృజించి పరిపాలించువాడే ఈశ్వరుడు.

11 ప్ర. జగత్తనగా యెటువంటిది? అస్తి, భాతి, ప్రియము, రూపము, నామము, యీపంచ లక్షణములచే ప్రకాశించునదే ప్రపంచము.

12 ప్ర. ఆపంచలక్షణము లెటువంటివి? అస్తి భాతి ప్రియములు మూడును సచ్చిదానంద బ్రహ్మ లక్షణములనిన్ని నామరూపములు రెండున్ను మాయాలక్షణములనిన్ని చెప్పబడును. అందు అస్తి యనగా కలదని భాతి యనగా ప్రకాశించుచున్నదని

ప్రియమనగా యిష్టమైనదని రూపమనగా ఆకారము గలదని నామమనగా పేర్కొనబడుచున్నదని గ్రహించునది.

13 ప్ర. ఆత్మానాత్మ వివేక మెటువంటిది ? మాయా బ్రహ్మములకు స్వరూప స్వభావ పరిమాణ ఉత్పత్తి స్థితిలయములను విమర్శించునదే ఆత్మానాత్మ వివేకము.

14 ప్ర. బ్రహ్మలక్షణ మెటువంటిది ? పరంజ్యోతి యే స్వరూపమైనదిన్ని, సచ్చిదానందమే స్వభావముగలదిన్ని, ఆదిమధ్యాంతములు లేనిదన్ని, ఉత్పత్తి వినాశంబులు పొందనిదన్ని, అఖండవ్యక్తియై ప్రకాశించునదియే బ్రహ్మవస్తువు.

15 ప్ర. మాయాలక్షణ మెటువంటిది ? సంకల్పమే స్వరూపమైనదిన్ని, అనృతజడ దుఃఖములే స్వభావముగలదిన్ని, ఆది, మధ్య, అంతము, రూపము, నామము, గుణము, పరిమాణము గలదన్ని ఉత్పత్తి స్థితిలయములను పొందునదిన్ని జగద్రూపమై గనుపించునదే మహామాయ.

16 ప్ర. తన శరీరములో నున్న మాయాబ్రహ్మములను తానెట్లు గ్రహింపవచ్చును ? ప్రతిశరీరము

లోను ప్రకృతిపురుషులై వృత్తిజ్ఞప్తులై జీవేశ్వరులై అభిన్నముగానున్న దేహాత్మలను మాయాబ్రహ్మములని గ్రహించి పంచవింశతి తత్వములను భేదించి అధిష్టానపరతత్వమును తానుగా దర్శింపవలెను.

17 ప్ర. పంచవింశతి తత్వంబు లెటువంటివి ? పంచభూతంబులు పంచవిషయంబులు పంచకరణంబులు దశేంద్రియంబులు అన్నియును గూడినదే పంచవింశతి తత్వపుంజము.

18 ప్ర. పంచభూతంబులెవ్వి ? భూమి, జలము, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశము, నీయైదును మహాభూతము లనబడును.

19 ప్ర. పంచవిషయంబులెవ్వి ? శబ్దము, స్పర్శము, రూపము రసము. గంధము. నీయైదును భూతగుణంబులనబడును.

20 ప్ర. జ్ఞానేంద్రియంబు లెవ్వి ? శ్రోత్రము త్వక్కు చక్షువు జిహ్వ ఘ్రాణము. నీయైదును జ్ఞానేంద్రియంబు లనబడును.

21 ప్ర. కర్మేంద్రియంబులెవ్వి ? వాక్కు పాణి పాదము గుదము గుహ్యము నీయైదును కర్మేంద్రియములనబడును.

22 ప్రః పంచ కరణంబులెవ్వి ? సర్వసాక్షియైన జ్ఞాత, సంకల్పరూపమగుయున మనస్సు, నిశ్చయరూపమైన బుద్ధి, విచారణరూపమైన చిత్తము, అభిమానరూపమైన అహంకారము, నీయైదును పంచ కరణంబులన బడును.

23 ప్రః ఈ పంచవింశతితత్వములలోను తానైన పరతత్వమేది ? చతుర్వింశతితత్వంబులైన దేహమే క్షేత్రమనిన్ని క్షేత్రజ్ఞుడైన ఆత్మయే పరతత్వమనిన్ని చెప్పబడును.

24 ప్రః అఖండ వ్యక్తియైన పరమాత్మకు అజ్ఞాన జీవభ్రాంతి యెట్లువచ్చును ? మాయాకల్పితమైన అంతఃకరణమందు పరమాత్మ ప్రతిఫలించి ఆపరమాత్మయున్ను ఆప్రతిబింబమున్ను అంతఃకరణమున్ను గలసి జీవుండై తన స్వరూపమును మరచి దేహము తానని తలంచుటవలన జీవభ్రాంతి నంభవించును.

25 ప్రః ఇట్టి జీవభ్రాంతి యెట్లు నివర్తించును ? అధిష్ఠానజ్ఞానముచేతగాని ఆరోపితభ్రమ నశింపదు

26 ప్రః అధిష్ఠానజ్ఞాన మెటువంటిది ? తనయందున్న అఖండ సచ్చిదానంద పరబ్రహ్మలక్షణంబు

లను తాను గ్రహించునదే అధిష్ఠానజ్ఞానము.

27 ప్ర॥ ఆత్మయందున్న అఖండలక్షణ మెటువంటిది? సర్వచేతనాచేతన రూపములలోను చిదాకాశస్వరూపమైన పరమాత్మయొక్కడే ప్రకాశించుటవలన ఖండవ్యక్తిస్థమైన ప్రత్యగాత్మయే అఖండస్వరూపుడనబడును.

28 ప్ర॥ తనయందున్న సద్రూపలక్షణ మెటువంటిది? ఈజగత్సాక్షియైన పరమాత్మయే జీవసాక్షియై జగత్త్రయమందు నశింపకుండుటవలన తానే సత్యస్వరూపుడనబడును.

29 ప్ర॥ తనయందున్న చిద్రూపలక్షణ మెటువంటిది? తనకు దృశ్యములైన అంతర్బాహ్యస్వరూపములను యేసాధనములేకనే ప్రజ్ఞామాత్రమై తనంతట తానే గ్రహించుటవలన తానే చిత్స్వరూపుడనబడును.

30 ప్ర॥ తనయందున్న ఆనందలక్షణ మెటువంటిది? సర్వవిషయానుభవములకును ఆత్మయే ప్రేమాస్పదమయినందున, సర్వాధిష్ఠానమైన తానే పరమానందసముద్రుడనబడును.

31 ప్ర॥ అఖండ సచ్చిదానంద పరబ్రహ్మమైన

తనస్వరూపానుభవము తనకెట్లుకలుగును? సాధన తురీయసమాధివలనంగాని బ్రహ్మానందానుభవంబు గలుగనేరదు.

82 ప్ర॥ తురీయసమాధిలక్షణ మెటువంటిది? సాధనసంపత్తి వలన పూర్ణాధికారియై బ్రహ్మనిష్ఠ యందుండుసమయంబున తనకు దృశ్యమానంబైన దేహప్రపంచము తానుగాదని నిషేధించి తాను దేహసాక్షియైన జీవుండని నిశ్చయించి అంతట జగత్సాక్షియైన పరమాత్ముడే జీవాత్ముడని దేహసాక్షియైన జీవాత్ముడే పరమాత్ముడని గ్రహించి వృత్తి రహితుడైయుండుననదే సాధనతురీయసమాధియని చెప్పబడుచున్నది

అని యివ్విధంబున శ్రీరామచంద్రుండాంజనేయునకు సాంఖ్యయోగంబుపదేశించి తన దక్షిణ హస్తంబతని శిరంబుననుంచి యేతెలివిచేత నీహస్తమస్తకసంయోగంబు నీకెరుగబడుచున్నదో ఆతెలివియే పరబ్రహ్మస్వరూపమని స్వస్వరూపంబుజూపించిన నయ్యాంజనేయుండు తనహృదయపద్మమునందు పరంజ్యోతిస్వరూపంబై ప్రకాశించుచున్న ఆత్మారాముని దర్శించి పరమాత్మయందేకీభూతుండై బ్రహ్మ

నందసముద్రంబున మునింగి చిత్రప్రతిమవలె నిశ్చేష్టి
తుండై తనువు మరచి తన్మయత్వంబు జెంది కొంత
తడవు సమాధియందుండి మరల మేల్కాంచి తన
యెదుటనున్న శ్రీరామచంద్రసద్గురుమూర్తి నిదర్శించి
గద్గదకంఠుండై యిటు విన్నవించుచున్నాడు.

సర్వభూతహృదయాంతర్యామియగు ఓ సద్
బ్రహ్మమూర్తీ సర్వేంద్రియములకు విశ్వమే విషయ
మైయున్నది. నీవు విశ్వమయుడవై యున్నావు. నీ
స్వరూపసందర్శనమువలన నాకాత్మసందర్శనమై నీ
కంటె విశ్వము వేరనెడి నాయజ్ఞానమంతయు నశించి
ఆనందమయుడనై యుంటినిగాని నీవిశ్వరూపసమరస
జ్ఞానభావన నిరంతరము నాకు గలిగియుండునట్లు వర
మొసంగవలయు.

మఱియును నీవు చతుర్వింశతితత్త్వములకు
ప్రభువై, ప్రకృతికంటె పరమై, జగత్తుకు గురువై
సర్వపరిపూర్ణుడవై నాకు సాక్షాత్కరించుటవలన
ఘటాకాశము మహాకాశముకంటె వేరుగాక యేక
మైనట్లు జీవుండనైన నేను దేవుండవైన నీకంటె
వేరుగానని దృఢనిశ్చయము నీయనుగ్రహమువలన
లభించినదిగాని అనాదిమూలాజ్ఞానశక్తివలన మరల

జీవభ్రాంతిగలుగక ఇట్టిపరిపూర్ణజ్ఞానము నాకెల్లప్పు
డును గలిగియుండునట్లు నన్నాశీర్వదింపుమని అంజ
నేయుండనేకవిధంబుల శ్రీరామచంద్రుని స్తుతించిన
శ్రీరామచంద్రుండు సీతాదేవినింజూచి యితనికి
తారకయోగంబుపదేశింపుమని యానతిచ్చిన జానకీ
దేవి హనుమంతునకు యికముందు తారకయోగంబు
పదేశించుచున్నదని తాత్పర్యము.

ఇట్లు శ్రీరామహృదయంబను మోక్షగ్రంథం
బున ఉపదేశప్రకరణంబైన సాంఖ్యయోగము స
మాప్తము.

శ్రీరామహృదయము.

తారకయోగము.

ఉపాసనాప్రకరణము.

1 ప్ర. తారకయోగమనగా యెట్టువంటిది?
ముముక్షువులకు సగుణనిర్గుణోపాసనావిధులచే తారకబ్రహ్మమును దర్శింపజేయునది.

2 ప్ర॥ అందు సగుణోపాసనావిధి యెట్టువంటిది?
జగత్కర్తయైన భగవంతుని తనయిష్టదైవముగనమ్మి తన్మంత్రోపాసనధ్యానపూజనవందనాదులచే నారాధించునదే ఈశ్వరోపాసన.

3 ప్ర. తారకమంత్రోపాసనవిధి యెట్టువంటిది?
ఈశ్వరోవాచ శ్లో॥ శ్రీరామరామరామేతి రమే రామే మనోరమే సహస్రనామతత్తుల్యం రామనామ వరాననే॥

అని పార్వతీదేవికి పరమేశ్వరుఁడుపదేశించినట్లు మంత్రసిద్ధుండైన సద్గురునివలన తారకమంత్ర

మును సంగ్రహించి నిరంతరాభ్యాసముచే మంత్ర
సిద్ధిని పొందునది.

4 ప్ర. తారకమంత్రప్రభావమెటువంటిది?

శ్లో॥ శ్రీరామనామామృతమంత్రసారం సంజీవ
నంమెమునసివ్రవిష్టం । హాలాహలంవా ప్రళయాన
లంవా మృత్యోర్ముఖంవా విశతాంకుతోభీః॥ ౨॥

అనునట్లు తారకమంత్ర సిద్ధుండైనవానికి
వాక్సిద్ధిగలిగి సంకల్పసిద్ధియు మృత్యువునుజయించి
ఈశ్వరత్వము సిద్ధించుటవలన లోకంబున తారకమం
త్రము కల్పవృక్షమువంటిదని బోగడింపబడుచున్నది.

5 ప్ర॥ నిర్గుణోపాసనావిధి యెటువంటిది.

శ్రు॥ దహ్రంవివాప్మం । పరవేశ్మభూతం
యత్పుండరీకం । పురమధ్యసగ్గ్స్థం।
తత్రాపిదహరం । గగనంవిశోకం
యస్మిన్ యదన్తస్త । దుపాసితవ్యం॥

అనునట్లు॥ తనహృదయపద్మమునకునడుమ దహ
రాకాశమను బుద్ధిగుహాయందు పరంజ్యోతిస్స్వరూప
మైయున్న అంతరాత్మను తనస్వరూపముగా దర్శిం
చునదే పరబ్రహ్మోపాసన.

6 ప్ర॥ బ్రహ్మోపాసనగా నెటువంటిది?

పంచముద్రాలక్ష్యంబులచే నాదబిందుకళానుభవము చేయుచుండుననదే బ్రహ్మనిష్ఠ.

7 ప్ర॥ పంచముద్రలనగా నెటువంటివి? ఖేచరీ, భూచరీ, మధ్యమ, షణ్ముఖీ, శాంభవీ యనునవి పంచముద్రలనబడును.

8. ప్ర॥ అందు ఖేచరీలక్ష్యమెటువంటిది? నేత్రములు మూసిగాని తెరచిగాని దృష్టినిమరలించి భ్రూమధ్యమందునిలిపి మీదిభాగమందున్న చిదాకాశమును జూచుచుండునది ఖేచరీముద్ర.

9 ప్ర॥ భూచరీలక్ష్యమెటువంటిది? నేత్రములు కదలింపక నాసికాగ్రమందు దృష్టినిలిపి చూచుచుండునది భూచరీముద్ర.

10 ప్ర॥ మధ్యమాలక్ష్యమెటువంటిది?

తననేత్రములను సగముమాత్రముమూసి దృష్టిని నాశికంబునదుమునిలిపి తనయాత్మకుదర్శించునది చిన్మయముద్ర.

11 ప్ర. షణ్ముఖలక్ష్యమెటువంటిది?

చెవులును కన్నులును ముక్కును చేతులతో మూసి మనసునంతర్ముఖముచేసి, భ్రూమధ్యమందు దృష్టినిలిపి నాదబిందుకళలను చూచునది షణ్ముఖముద్ర

12 ప్ర॥ శాంభవీలక్ష్యమెటువంటిది? నేత్రములనుదెరచి యింద్రియంబులజయించి చిత్కళలను దర్శించునది శాంభవీముద్ర.

13 ప్ర॥ నాదబిందుకళానుభవమెటువంటిది? ప్రాణవాయువులధ్వనియే ప్రణవనాదమున్ను మనస్సాక్షియైనబుద్ధియేబిందువున్ను ఆత్మప్రతిబింబమే కళయున్ను అయినందున ప్రాణవాయువును నాదమందు గలిపి ఆనాదమును బిందువుతోఁ జేర్చి యాబిందువును చిత్కళతోఁ గూర్చి యాచిత్కళను ఆత్మయందైక్యము జెందించిన యింద్రియమనంబులు జయించి అఖండ సచ్చిదానందపరబ్రహ్మము తానై ప్రకాశించునదియె బ్రహ్మానందానుభవము.

14 ప్ర॥ హంసతత్వమనగా యెటువంటిది?

హకారము, సకారము, బిందువు మూడునుంగలసి హంసయనబడును. వీనిలో హకారముపురుషుండని, సకారము ప్రకృతియని, యీరెంటిసంయోగమేబిందువని చెప్పబడుచున్నది.

15 ప్ర॥ ప్రకృతిపురుషలక్షణము లెటువంటివి? దేహేంద్రియ ప్రాణాంతఃకరణరూపమై దృశ్యమై జడమై సత్వరజస్తమోగుణస్వభావమై అనాదియై

వికారస్వరూపమైన సంకల్పశక్తియే ప్రకృతియనిన్ని నాదబిందుకళలకధిష్ఠానమై ప్రకృతికివిలక్షణమై సర్వమునకుద్రష్టయై బుద్ధికిసాక్షియై జ్ఞానస్వరూపమై పరంజ్యోతియైనపరమాత్మయే పురుషుడనిన్ని చెప్పబడును.

16 ప్ర॥ ప్రకృతిపురుషుల సంబంధమెటువంటిది?

చతుర్వింశతితత్వస్వరూపిణియైన ప్రకృతిన్ని పంచవింశతితత్వంబైన పురుషుండునుగలసి హంసస్వరూపమై చరించుటవలన జీవహంసయనబడును.

17 ప్ర॥ ఇట్టిజీవహంస పరమహంసమెట్లగును?

సర్వజీవులహృదయములయందును మనోమారుతములతోగూడి సోహంసోహమని పలుకుచున్న ఆత్మయే జీవుడని యీరహస్యమునుగుర్తెరిగి ఐక్యభావము నొందుచుండిన జీవహంస పరమహంసయగును.

18 ప్ర॥ హంసలయస్థానమెద్ది?

సుషుమ్నానాడియందు అచలహంసజనించి యిడాపింగళనాడులవెంటచలించి యెచ్చట లయించుచున్నదో అదే పరమపదమైనబ్రహ్మస్థానము.

19 ప్ర॥ హంసతత్వానుభవమెటువంటిది?

ఇట్టిజీవహంస నాదబిందుకళలతోగూడి మనోమారుతంబులతో ఆత్మయందులయించిన సద్యో

వర్ధ సహజామనస్కమనబడును. అట్టిపూర్ణసమాధి యందు తారకబ్రహ్మము తానై ప్రకాశించునదే సహజామనస్కరాజయోగసమాధి.

20 ప్ర. జీవేశ్వరైక్యమెటువంటిది?

అఖండసచ్చిదానంద పరబ్రహ్మవస్తు వొక్కటియే బ్రహ్మాండశరీరముతో సర్వసాక్షియై సర్వత్ర ప్రకాశించుటవలన సర్వజ్ఞుండైన ఈశ్వరుడనిన్ని పిండాండశరీరములో మనస్సాక్షియై ప్రకాశించుట వలన కించిజ్ఞుండైన జీవుండనిన్ని ఉపాధిభేదంబులచే ద్వైతవృత్తి గలుగుచున్నందున దేహసాక్షియైన తానే జగత్సాక్షియయిన ఈశ్వరుండని అద్వైతసిద్ధినొందుటయే జీవేశ్వరైక్యము.

21 ప్ర॥ జీవబ్రహ్మైక్యమెటువంటిది? అకల్పితస్వయంవ్యక్తమైనఆదిపరబ్రహ్మము అనాదిమూలప్రకృతియయిన మాయయందు ప్రతిబింబించి మాయోపాధికుడైనందున ఈశ్వరుండనిన్ని అవిద్యయందు ప్రతిబింబించి అవిద్యోపాధికుడైనందున జీవుండనిన్ని చెప్పబడుటవలనజీవేశ్వరతత్వంబులు రెండును మాయాకల్పితంబులనిగ్రహించి అధిష్టానచైతన్యంబైనప్రత్యగాత్మయే పరమాత్మయని నిశ్చయించి సాక్షిరహిత

వ్యయుం బ్రకాశశుద్ధచైతన్యమాత్రుండై ప్రకాశించు నదే జీవబ్రహ్మైక్యమని తాత్పర్యము.

అని యిట్లు జానకీదేవి తారకయోగము నుపదేశించిన హనుమంతుండు తారకయోగానుభవము వలన శివజీవైక్యసమాధిం జెంది తారకబ్రహ్మమును దర్శించి తన్మయత్వము నొంది సమాధి నుండి మేల్కాంచి జానకీదేవి నిట్లు వినుతించుచున్నాడు.

బ్రహ్మవిద్యాస్వరూపిణి వైన ఓ జగన్మాతా నీ యనుగ్రహంబువలన తారకబ్రహ్మమైన ఆత్మతామును దర్శించితిని లోకంబున బ్రహ్మవిద్య లేకుండిన బ్రహ్మదులైనను తారకబ్రహ్మమును దర్శింపజాలరు. పరబ్రహ్మశక్తివైన నీవు లోకంబున కల్పవృక్షమువలె నుద్భవించి జన్మమృత్యు సంసారసాగరనిమగ్నుల అయిన జీవకోట్లను పునరావృత్తిరహిత శాశ్వతమోక్ష సామ్రాజ్యమును బొందింపుచున్న నీమహామహిమ నెంతని వర్ణింపవచ్చును.

అకల్పితస్వయంవ్యక్తమైన ఆదిపరబ్రహ్మము నందు అనాదిమూలప్రకృతివైన నీవు జగత్సృష్టికి పూర్వము అభిన్నమై యుండి జగత్కారణశక్తివై పరబ్రహ్మమునుండి వ్యక్తమై బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరమూ

వంబులనవతరించి జగన్నాటకసూత్రధారివై పరబ్ర
హ్మవిలాసంబుగల్పించిన నీయనంతశక్తి యెంతని కొని
యాడవచ్చును.

పరంజ్యోతిస్వరూపుండైన పరమాత్మకుసచ్చి
దానంద ప్రకృతివై యావరించి పరబ్రహ్మముతో
నీవారమించుచుందువు. అందువలననిర్వికారుండైన
పరమాత్మనీయందుగలసి నీవుఆనందమయమైయుండి
న పరబ్రహ్మముఆనందమయుడై యుండును బ్రహ్మశ
క్తివైననీవు దుఃఖమయమైయుండిన పరబ్రహ్మము
దుఃఖమయుడై యుండును. మూలప్రకృతివైన నీవు
నిర్వికారమై యుండిన పరమాత్ముడును నిర్వికారుడే
యగును. నీవుసవికారమైయుండిన పరమాత్ముడున్ను
సవికారుడేయగును నీవుజ్ఞానస్వరూపమైన పరమాత్ము
డున్ను జ్ఞానస్వరూపుడేయగును. నీవుజడస్వరూపమై
న పరమాత్ముడున్ను జడస్వరూపుడేయగును. నీవు
అమృతస్వరూపమైన పరమాత్మయును అమృతస్వరూ
పుడేయగును. నీవునిద్రాస్వరూపమైన పరమాత్మయు
ను నిద్రాస్వరూపుడేయగును. నీవుజగద్రూపమైనపర
మాత్మయును జగద్రూపుడేయగును నీవు దేహ
రూపమైన పరమాత్మయును దేహరూపుడేయగును.నీవు

సర్వసాక్షియైన పరమాత్మయును సర్వసాక్షియగుచు [illegible]ట్లనుటచేతనిర్గుణపరబ్రహ్మమైన శ్రీరామచంద్రుం డుయోగులపరీక్ష్యతైన నీయనుగ్రహమువలనభక్తులకు ఆత్మరూపంబున ప్రసన్నుడగుచున్నాడుగానినీప్రసన్న తలేక పరమాత్మునుబ్రహ్మాదులకైనను ప్రసన్నుడు గాడందున మోక్షలక్ష్మీస్వరూపంబైన నీకటాక్షంబు నాయందనుగ్రహించి నీబ్రహ్మవిద్యావిలాసంబు నా హృదయంబున నిరంతరంబును ప్రకాశింపజేయుమని హనుమంతు డనేకవిధంబుల జానకీదేవినివినుతించిన హనుమంతునకు శ్రీరామచంద్రుండు అమనస్క యోగంబుపదేశించుచున్నాడని తాత్పర్యము.

ఇట్లు శ్రీరామహృదయంబను మోక్షగ్రంథము నందు ఉపాసనా ప్రకరణంబైన తారకయోగము సమాప్తము.

శ్రీరస్తు.

శ్రీ రామహృదయము:

అమనస్కయోగము.

జీవన్ముక్తిప్రకరణము.

1 ప్ర॥ అమనస్కయోగమనగా నెటువంటిది?

అకల్పితస్వయంజ్యోతియైన ఆత్మకు మాయావరణము లేనందున దేహేంద్రియ మనోరూపంబైన సంకల్పశక్తిని ఆత్మయందైక్యము జేసి జీవన్ముక్తినొందించునది.

2 ప్ర॥ మనోలయమనగా నెటువంటిది? సుషుప్తికాలంబున జీవుండు దేహేంద్రియంబులనువిడచి, ఆత్మసాన్నిధ్యంబు జేరి, అజ్ఞానాంధకారంబున సంకల్పరహితుండై, దేహమును మఱచియున్నట్లు, జాగ్రదవస్థయందు జీవుండు బ్రహ్మము తానని విజ్ఞానదృష్టిచే దేహేంద్రియమనంబులను విసర్జించి మనోమాయనతిక్రమించి వాసనారహితుండై విజ్ఞానమాధుర్యంబు

ఎఱుకమఱువకుండునదే సహజామనస్క రాజయోగము.

3 ప్ర॥ నిర్వికల్పసమాధియనగానెట్టువంటిది?

అకల్పితస్వయంబ్రహ్మమైన ఆత్మకు వ్యవహారసమాధులు కాదును మాయాకల్పితంబులైనందున మూలప్రకృతిని జయించి స్వయంప్రకాశచిన్మాత్రుండై వెలయుచుండునదే విదేహకైవల్యము.

4 ప్ర॥ బ్రహ్మాకారమైనసమాధియందు మనస్సు కలిగియుండునా లేకయుండునా?

మాయారూపమైనమనస్సు బ్రహ్మమునకు లేనందున ప్రజ్ఞానసమాధియందు మనస్సంకల్పము ఆత్మయందు లయించియుండును.

5 ప్ర॥ నియమమైనను మనస్సంకల్పముంచకుండనిచో జీవునకాత్మసమాధియెట్లుసిద్ధించును? జీవుండు పరమాత్మజ్యోతిని దర్శించుచుండిన, సింహమును జూచుగజంబులవలె యింద్రియమనంబులు చలింపకుండును.

6 ప్ర॥ అవాఙ్మానసగోచరంబైన పరమాత్మనెట్లు దర్శింపవచ్చును? నిర్వ్యాసనజ్ఞాననిష్ఠవలనగాని పరబ్రహ్మమును దర్శింపశక్యముకాదు.

10659